

Kloosterkerk

31 maart 2024 – Paasmorgen

ds. Rienk Lanooy

Deze dienst is ook (terug) te zien en te beluisteren via <https://youtu.be/NIV3y9P12Iw?t=289>

Gebed van de Paasmorgen

Nu de vreugde van Pasen
in alle toonaarden klinkt
bidden wij
dat alles wat er is mee gaat klinken
van de zachtste krachten
tot de hardste steen
en dat het
ontheven aan de zwaartekrachten van het bestaan
opstaat en het leven gaat dienen.
Geef dat dat oeroude verhaal
van door angst, verdriet en schrik versteende mensen
die de vreugde hervinden
ook ons op deze morgen van verblijden
doet opstaan
en het lichte nieuws van Pasen wordt uitgerold
tot in de donkerste plekken van deze wereld en van ons leven...

Preek

Er gaat een verhaal over het geslacht Saxifraga. Ik weet niet of u de familie kent. Het is een heel oud geslacht. Door alle eeuwen heen heeft het tijden van bloei en verval gekend, zoals dat gaat in de beste families, tot op de dag van vandaag. De naam van het geslacht Saxifraga betekent: breker van stenen. Het verhaal gaat immers dat het geslacht Saxifraga in staat is om stenen te klein te krijgen, vandaar de letterlijke Nederlandse vertaling: Steenbreek. Voor de goede orde zeg ik er maar bij: het geslacht Steenbreek/saxifraga is een plantengeslacht.

Of de Saxifraga, of Steenbreek, werkelijk in staat is om stenen te breken, wordt betwist, maar het is een mooi verhaal: zo'n teer plantje dat tussen de rotsen in weet op te groeien, en met zijn wortels de hardste steen klein weet te krijgen. En nu zou dat plantje zomaar een beeld kunnen worden van de Paasvreugde van deze dag. Want juist bij Matteüs speelt de verstening een belangrijke rol in zijn paasverhaal. Dat zit'm vooral in zijn aandacht voor de steen die voor het graf ligt.

Zo vertelt de evangelist dat na zijn dood Jezus te grave wordt gedragen. Het is – bij afwezigheid van Jezus' vrienden die allemaal gevlucht zijn – Josef van Arimatea, een leerling van Jezus, die daarin het voortouw neemt. Hij legt Jezus in een nieuw rotsgraf en rolt een steen voor de ingang. Niet veel later zal Pilatus die steen laten verzegelen. En nu staat-ie daar, pontificaal en ongenaakbaar, als een grenssteen, scheiding tussen buiten en binnen, tussen leven en dood, grens tussen nacht en dag, duisternis en licht, verdriet en hoop, angst en vertrouwen, scheidingslijn tussen de wereld waarin je leeft en de wereld waarnaar je verlangt, tussen het leven dat je leidt en het leven dat je zou willen leven, tussen de wereld van het niet aflatende en zo genadeloze nieuws en die van het visioen van deze wereld anders. En het lijkt wel of ze ondoordringbaar is, die steen. Soms duw je erop, maar ze staat daar, onbewogen, onroerend goed. En als het dan lijkt alsof hij nu en dan een beetje beweegt, een paar centimeter naar voren rolt en de nieuwe wereld buiten dichterbij komt... dan rolt hij vervolgens weer evengoed terug op zijn rotsvaste plek.

En nu vertelt Matteüs dat twee vrouwen, twee Maria's, naar het graf met die steen ervoor komen kijken. Het lijkt of zij buiten het graf staan, en letterlijk is dat ook zo, maar figuurlijk is het nog maar de vraag. En dat is misschien ook wel precies de vraag aan ons op deze paasmorgen. Aan

welke kant van de steen leef je? En je weet ook dat het geen eenvoudige vraag is, of beter: dat er geen simpel antwoord is, omdat er ook zo'n steen in jezelf kan zitten, één die de binnen- en de buitenkant hermetisch van elkaar gescheiden houdt. Buiten gaat het goed: je hebt je werk, je vrienden, de hypotheek is op orde, het ziet er sfeer- en succesvol uit op je Social Mediaplatforms. Maar of het binnen ook goed gaat? Misschien weet je het niet eens. Je laat die vraag immers niet zomaar toe. Soms is de ongemakkelijke status quo van je leven een veiliger haven, een vastere rots, dan dat je de roep van buiten naar binnen toelaat, de roep die vraagt om los te komen uit de verstening van je bestaan, los te komen uit die binnenwereld waarin je zo opgesloten kunt zitten, je bubbel, waarin de ander niet werkelijk een rol speelt, dan hoogstens als decorstuk.

Over die bubbel gesproken, dat leven achter de steen: ik las ergens over de stress die veel jonge (bijna de helft), maar ook oudere mensen hebben als ze iemand moeten bellen. Bel-angst, heet het. Liever sturen ze een appje. En als ze gebeld worden kijken ze eerst wie het is en appen dan terug. Over wat je schrijft heb je immers controle, over wat je moet zeggen in een gesprek veel minder. 'Had ik dat maar niet gezegd', denk je wel eens. Nu ja, op zichzelf niets wereldschokkends natuurlijk, maar in de grond gaat het hier om die zoveel dieper wortelende angst om de controle te verliezen. Liever leven we voorspelbaar omdat dat bestaanszekerheid geeft. Zonder het te beseffen offeren we daarvoor onze spontaniteit op, de kans om iets anders, iemand anders te ontmoeten. Dan laten we de koers van ons bestaan over aan de stuurman van de angst (Trouw, 27 maart 2024).

En het zou zomaar beeld kunnen zijn van onze tijd zelf, je terugtrekken achter je veilige steen, van grenzen dicht en zoeken naar grip op je leven: want we zien dat alles schuift en vaste zekerheden verdwijnen én tegelijkertijd denken we, willen we dat alles maakbaar is, nog eens gevoed door een politiek die zegt 'we gaan het voor je oplossen'.

Dat is de wereld achter die zo onwrikbare steen van alles wat gaat zoals het gaat: van de eindeloze strijd in Gaza en Oekraïne tot de soms ook letterlijke verstening van onze planeet die zucht onder ons economisch model waar we een rotsvast vertrouwen in hebben. Van het altijd weer ontluikende antisemitisme tot het verdriet dat een mens kan verteren en verharden.

Vasalis spreekt in haar gedicht 'Steen' over die onmacht om los te breken uit alles wat je vastzet:

Verdriet kit al mijn krachten samen,
zodat ik roerloos word als steen.
Mijn hele wezen wordt materie,
een ondoordringbaar star mysterie,
o sla de rots, opdat ik ween.

En nu komen daar die twee vrouwen naar het graf om te kijken, maar ze hebben niet door dat ze er eigenlijk met één, zo niet beide benen zelf nog in staan. Zo klein als hun hoop is, zo verdrietig als hun hart is, zo verstijfd en versteend als ze door de dood van hun vriend zijn. Wat komen ze doen? Kijken of het er allemaal netjes bij ligt?

En dan gebruikt Matteüs een beeld dat de andere evangelisten niet vertellen. Een engel daalt neer van alzo hoge, en die boodschapper Gods doet dat blijkbaar met de nodige vaart en dynamiek want het doet de aarde beven. Het is het aloude Bijbelse beeld van de Eeuwige die zich meldt: de hemel gaat open en de aarde siddert. Alle grafrust is in één klap verdwenen. En Matteüs vertelt: die engel spoedt zich naar het graf dat afgesloten is met die grote steen en achteloos, alsof het bordkarton is, rolt hij 'm weg om er vervolgens op te gaan zitten als een koning op zijn troon en te vertellen. Wonderlijk, maar misschien nog wonderlijker is wat hij vertelt: dat het al geschied is, in het verborgene, in het ontastbare, in een zo andere werkelijkheid die ons te boven gaat, in een zo andere taal die wij niet spreken. Hij vertelt dat de steen, die van de dood, van het uitzichtsloze bestaan, al gebroken is door die ene mens, Jezus. Als bij Mozes is er op die steen geslagen zodat het water, het

leven weer gaat stromen.

Want die engel is niet gekomen om het graf voor Jezus te openen, maar voor ons. Om te laten zien waar Jezus niet is: in de dood. Om er van te getuigen dat het kan: dat je door de steen van je verdriet heen, je onmacht, je angst heen, kunt opstaan als hij om te leven. En dat je hem daarom ook overal tegen kunt komen: in elke nieuwe dag die aanbreekt, in de vreemde die brood met ons deelt, ook vandaag, in de stem van wie jou vergeeft, in het gelaat van wie een beroep op je doet, in het zonlicht dat door de ramen speelt, in de regen die op je neervalt, nergens is hij niet, overal is hij, behalve in zijn graf (naar Willem Jan Otten, *Zondagmorgen* 251)

En we komen hem tegen in iemand als Izzeldin Abuelaish, Palestijns arts die drie dochters verloor bij Israëlische bombardementen in Gaza. Dat was al in 2009 – er is immers niets nieuws onder de zon. In 2011 publiceerde hij zijn memoires onder de titel *I shall not hate*. Onlangs verscheen een film over zijn leven onder dezelfde titel. In een interview vertelt hij dat de huidige situatie in Gaza een zware wissel trekt op alle mensen die zoeken naar vrede en werken aan verzoening, ook op hem en toch vertelt hij dat Israëliërs en Palestijnen de wederzijdse haat moeten zien te overwinnen. 'Haat is een besmettelijke ziekte, die de mensen zelf verwoest. Niemand wordt geboren met haat. Haat is een gif. Wanneer je er vol mee zit, kun je niet meer functioneren'. Het is zijn hoop dat de internationale gemeenschap er eindelijk van doordrongen raakt dat er een vreedzame oplossing moet komen voor het Israëlisch-Palestijnse conflict. Oorlog kan dit probleem niet oplossen. 'Een makkelijke opgave is dit niet', erkent Abuelaish. 'Maar het woord onmogelijk komt in mijn vocabulaire niet voor'.

Ja, je zou toch zeggen: zo'n mens hoort bij het geslacht Saxifraga, omdat hij er een is die stenen kan breken die tussen deze wereld en de nieuwe in staan. En als wij onze eigen stenen, de grote en de kleine gaan breken, ons aanmelden bij het geslacht Saxifraga en worden zoals hij die de steen van de dood gebroken heeft, dan wordt het werkelijk Pasen...

Gebeden, stil gebed en onze vader

Als wij opstaan om te zingen het lied van de verrezen Heer laat dan de muziek door muren heenbreken zodat het goede nieuws verkondigd wordt en het feest van Pasen blijft rondzingen in alles wat mensen bevrijd.	dat met het breken van het brood gegeven en onthuld is. Als wij opstaan om de zegen te ontvangen schep in ons dan een fijngevoeligheid hoe wij een ander tot zegen zullen zijn de oude vastgeroeste grenzen doorbrekend het kwade overwinnend door het goede indachtig de mensheid die roept om vrede op zoveel plaatsen in deze wereld.	Als wij opstaan om hier weg te gaan ga Gij dan niet weg van de mensen die niets te vieren hebben omdat ze eenzaam zijn versteend door verdriet, iemand missen en we noemen vandaag in het bijzonder... Wees hen nabij met zachtaardigheid in de hardheid van het leven en in de stilte zeggen we wat ons persoonlijk ter harte gaat...
Als wij opstaan om deel te nemen aan de maaltijd van uw Zoon geef ons dan een opgewekt gemoed en een open hart voor het geheimenis van ons leven		

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!